

Lapsen haastava käyttäytyminen

Hetki –vertaisryhmän ohjelma

1. Lapsen haastava käyttäytyminen

2. Tunnetaidot kasvatuksessa

3. Lapsen ja vanhemman vuorovaikutussuhde: yhteyden rakentaminen ja jaettu

4. Oppimisen edellytykset ja rajojen asettaminen

5. Vanhemman jaksaminen – mistä voimia vanhemmuuteen?

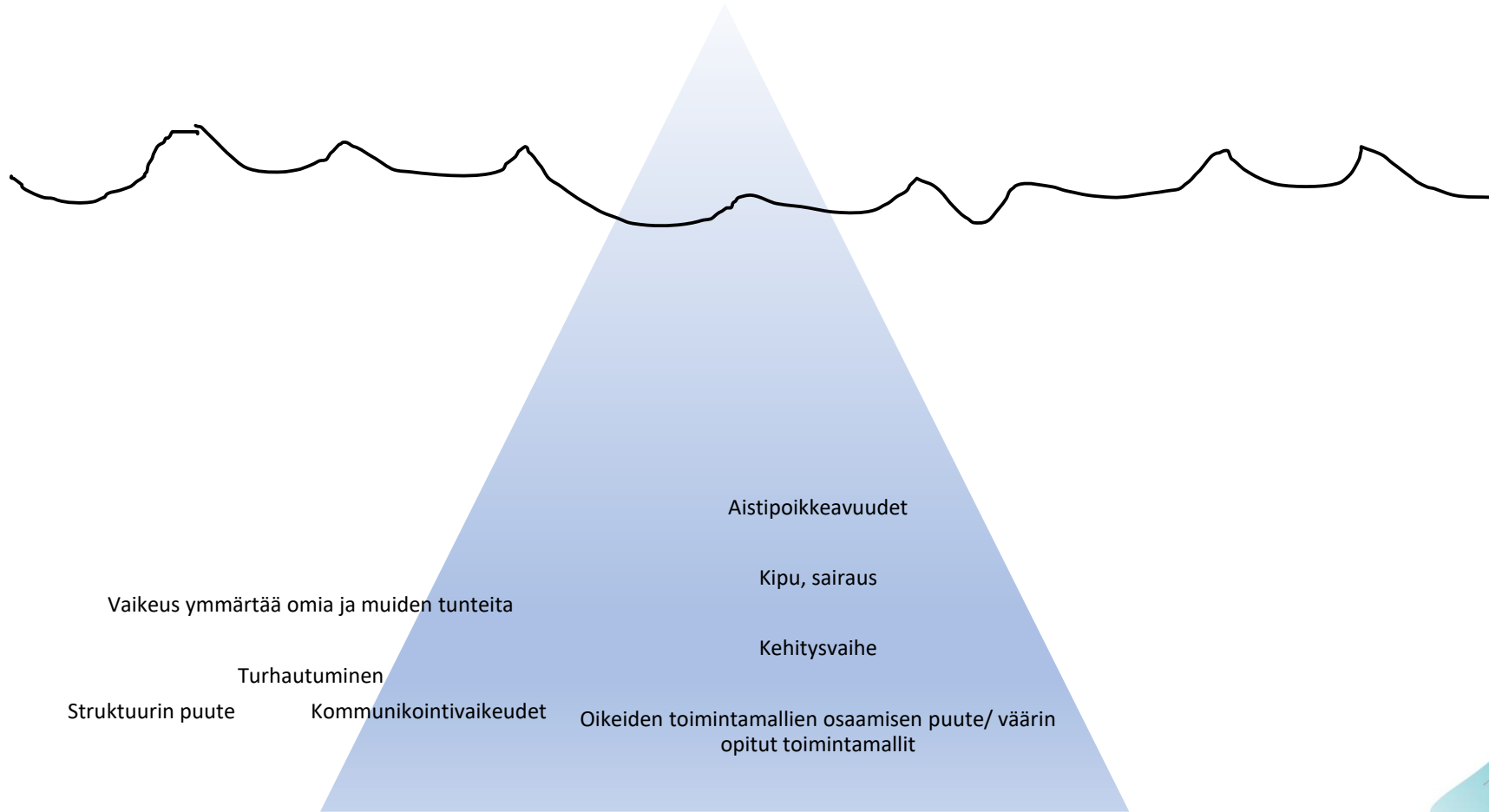
6. Itsemyötätunto

7. Hyvinvointi

8. Vanhempien oma toiveteema + loppukoonti

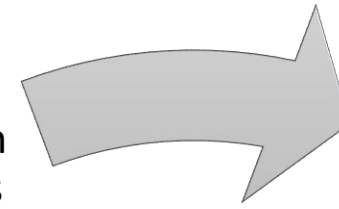

Mitä on haastava käyttäytyminen?

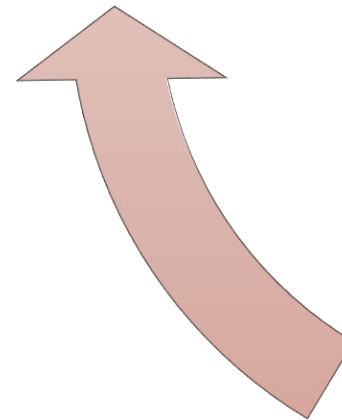

Mitä on haastava käyttäytyminen?

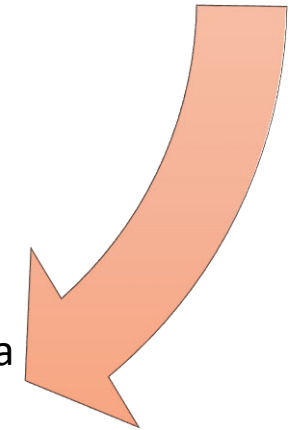
Lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus voi muodostaa myös negatiivisen vuorovaikutuksen kehän. Toisen kielteinen toiminta synnyttää kielteistä toimintaa.

Sisäänpäin suuntautuvina oireina ilmenevät esim. somaattiset oireet, kuten masennus ja vetäytyminen.

Ulospäin suuntautuvina aggressiivisuus, käytöshäiriöt, impulsiivisuus ja uhmakkuus.

1

Negatiivisen kehän muodostuminen johtuu usein lapsen puutteellisesta impulssikontrollista.

2

Vanhemman mielikuva lapsesta ja tulkinta lapsen haastavan käyttäytymisen syistä on olennaista.

3

Vertaistukiryhmien hyödyistä on tutkimus- ja kokemustietoa: vanhemmille hyödyllisintä on stressaavien aiheiden käsittely muiden, samassa tilanteessa elävien vanhempien kanssa.

Mitä on haastava käyttäytyminen?

© 2017-2019 Hetki -hanke

Haastavan käyttäytymisen kohtaaminen herättää monenlaisia tunteita, kuten esimerkiksi avuttomuuden-, pelon- ja voimattomuuden tunteita. Se aiheuttaa myös loukkaantumista ja äärimmäisissä tapauksissa myös vihaa.

Arvot ja asenteet kulkevat käsi kädessä. Kohtaessamme haasteellista käyttäytymistä, kohtaamme myös ihmisen.

Haastavaan käyttäytymiseen liittyvä asennoituminen liittyy siihen, minkälainen **ihmiskäsitys** meillä on. Minkälaisena näemme ihmisen, jolla on haasteellista käyttäytymistä.

Mitä on haastava käyttäytyminen?

Syitä haastavaan käyttäytymiseen

Pako liian ahdistavasta tai vaativasta sosiaalisesta tilanteesta

Kommunikoinnin pulmat

Struktuurin puute, epävarmuus

Turvattomuus

Oman toiminnan ohjaamisen vaikeudet

Aistipoikkeavuudet

Tunteiden tunnistamisen ja käsittelyn vaikeus

Liian tiheät muutokset ympäristössä

Neurologiset syyt (poikkeavuudet tietyissä aivorakenteissa)

Somaattinen sairaus tai kipu, jota lapsi ei osaa paikantaa

Lääkehoidon haittavaikutus

Syitä haastavaan käyttäytymiseen

Haastavaan käytökseen liittyy stressiä. Ihmisellä voi olla haasteita esimerkiksi:

vaikeuksia toiminnan ohjauksessa

vaikeus tulla ymmärretyksi

liian isot vaatimukset ja liikaa virikkeitä

struktuurin puute

kiusaamisen ja syrjimisen kokemus

Syitä haastavaan käyttäytymiseen

Tärkeää on haasteellisessa käyttäytymisessä selvittää, ettei käytös johdu kivusta, tai muusta fyysisestä oireesta. Unen vähyys aiheuttaa useilla ihmisillä oireita, mm. ärsyyntymistä pienistäkin asioista. Samoin vuodenaikojen vaihtelut ovat monille ihmisille haasteellisia.

Tärkeää on myös miettiä, onko ihmisen päivä mielekäs vai voisiko siihen lisätä virikkeitä.

On hyvä muistaa, että jokaisella ihmisellä on oikeus ilmaista tahtoaan ja tunteitaan. Itsemääräämisoikeuslaki on otettava huomioon.

- Haastavan käytöksen seuranta on tärkeää. Siinä saattaa löytyä käytöksen taustalla vaikuttava syy. Käyttäytymisen ohjauksen mahdollinen myönteinen seuraus auttaa heikentämään ei-toivottua käyttäytymistä.
- Ennakoitavuus ja strukturointi ovat tärkeitä ottaa huomioon, samoin ihmisen käyttämä kommunikaatio.
- Ihmisen oman osallistumisen ja vaikutusvallan lisääminen omiin asioihinsa luo mielekkyyttä ja poistaa haasteellisuutta. Kaiken perustana on arvostus.

Syitä haastavaan käyttäytymiseen

Syitä haastavaan käyttäytymiseen

1

Lapsen kehitykseen vaikuttaa synnynnäisten ominaisuuksien lisäksi ympäristön palaute, jonka perusteella hän muodostaa käsitystä itsestään.

2

Kehitykselliset vaikeudet saattavat vaikuttaa siihen, ettei lapsi koe ymmärtävänsä ja hallitsevansa ympäristönsä tapahtumia.

3

Lasten käyttäytymisen ongelmat voidaan jakaa sisäänpäin (internalizing) ja ulospäin suuntautuviin (externalizing).

Keinoja haastavan käyttäytymisen hallintaan

Haastavaa käyttäytymistä on tarpeen ohjata oikeaan suuntaan. Suhtautumisen tulee olla arvostavaa ja kunnioittavaa. Tavoitteena on ohjata käyttäytymistä toivottuun suuntaan.

Tärkeää on kiinnittää huomio ihmisen vahvuuksiin, eikä heikkouksiin. Samoin on tärkeää miettiä, että asennoituminen ratkaisee. Joskus haaste voi olla myös ympäristön asennoitumisessa erilaisuuteen.

1

Vanhemman omien tunteiden tiedostaminen ja hallinta.

2

Tärkeää on miettiä, miten vanhempana otan vastaan lapseni tunnereaktion.

3

Mitä vaihtoehtoja minulla on tilanteessa tarjota lapselleni ?

4

Asettaessani rajoja lapselleni, on tärkeää perustella lapselleni kiellot ja päätökset. Rajojen asettaminen pitää olla rakentavaa ja erityisesti lasta arvostavaa ja kunnioittavaa.

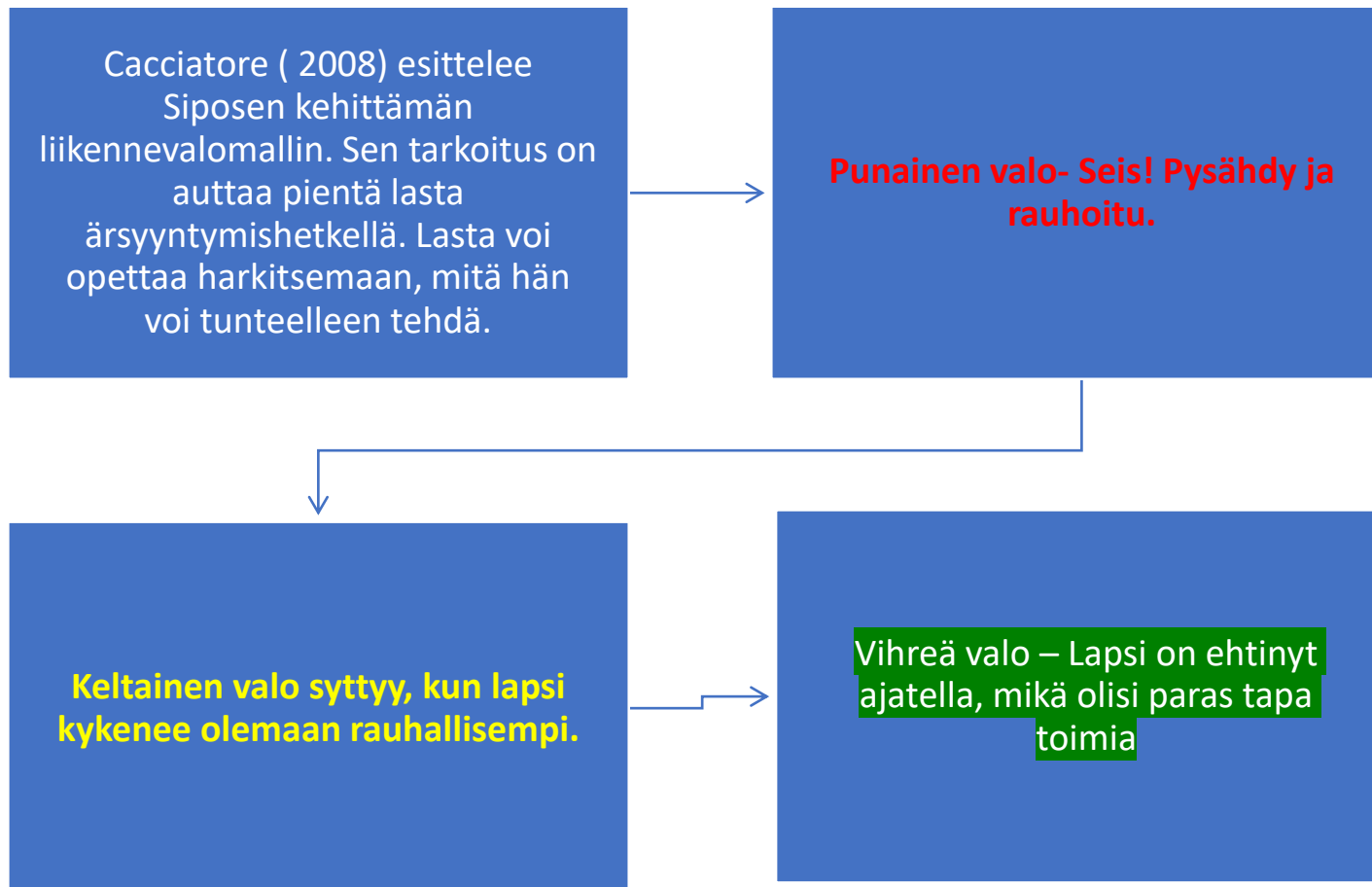
Keinoja haastavan käyttäytymisen hallintaan

© 2017-2019 Hetki -hanke

- Lapsen on tärkeää voida kokea tulevansa hyväksytyksi.
- Anna lapsen kokea turvallisuutta, kun asetat hänelle rajoja.
- Tilanteen mukainen lapsen asiallinen ja hyvä kohtelu.
- Muista huomioida lasta. Näin haasteelliset tilanteet vähenevät, kun lapsi voi kokea olevansa arvostettu.
- Lapsi on yhteistyökykyinen, jos hän voi kokea vanhemman kanssa arvostavaa, reilua suhtautumista ongelman kohtaamiseen ja sovittuun asian ratkaisemiseen molempien osapuolien mielestä hyväksytyllä tavalla. Lapsen on tärkeää kokea, että hän on tullut kuulluksi. Silloin aikuisen asettamat rajat tuovat hänelle turvallisuuden tunteen.

Keinoja haastavan käyttäytymisen hallintaan

Keinoja haastavan käyttäytymisen hallintaan

Keinoja haastavan käyttäytymisen vähentämiseksi

- Ennakointi
- Lapsen päivän jäsentäminen selkeäksi esim. kuvien avulla. (ajan hallinnan opettelu)
- Kommunikoinnin harjoittelu määrätietoisesti ja tarvittaessa ”pilkkominen” vieläkin pelkistetympään muotoon.
- Lapsen pysäyttäminen ja rajojen asettaminen johdonmukaisesti.
- Tunne ja sosiaalisten taitojen harjoittelu.

Lähteet

- Aro,T.2011. Miten ymmärrämme itsesäätelyn? Teoksessa Aro,T.&Laakso,M-L.(2011) Taaperosta taitavaksi toimijaksi. Itsesäätelytaitojen kehitys ja tukeminen. Niilo Mäki Instituutti.
- Ayers,A.2008. Aistimuksen aallokossa. Sensorisen integraation häiriö ja terapia.Uudistettu painos. Tapola Lari (suom). Jyväskylä:PS kustannus
- Cacciatore,R. 2008. Kiukkukirja. Aggressiokasvattajan käsikirja-vauvasta kouluikään. Helsinki: Primuspaino.
- Kaski,M., Manninen,A.&Pihko,H.2009. Kehitysvammaisuus. WSOY:Helsinki.
- Keltikangas-Järvinen,L.2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. WSOY: Helsinki.
- Kerola,K.,Kujanpää,S.&Timonen,T.2009. Autismin kirjo ja kuntoutus.PS-kustannus:Juva.
- Kerola,K.&Sipilä,A-K.2007. Haastava käyttäytyminen. Tervakylän koulu:Oulu.
- Poijula,S.2007. Lapsi ja kriisi. Selviytymisen tukeminen. Kirjapaja:Helsinki.
- <https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/-/haastavaan-kayttaytymiseen-liittyva-assenneilmapiiri-ja-siihen-vaikuttaminen>
- Sandberg,S., Santanen,S., Jansson,A., Lauhaluoma,H.1999. Perhekoulun käsikirja. Käytännön opas vanhemmille. Vantaa: Barnavårdsföreningen i Finland r.f- a Practical Guide for Parents. Glasgow: The Child and Family trust.